

<http://elib.psu.by/bitstream/Тема%204.%20Оценка%20эффективности%20инновационных%20проектов.pdf>, свободный. — Загл. с экрана. — Дата обращения: 30.11.2016. — Яз. рус.

2. Дегтяр А. О. Оцінювання ефективності інноваційних проектів: методологічний аспект/ А. О. Дегтяр, М. В. Гончаренко// Державне будівництво. — 2010. — №2. — С. 1-12.
3. Наконечний С. І., Савіна С. С. Математичне програмування. — К.: КНЕУ, 2003. — 452 с.
4. Караваев И. Е. Инструментарий анализа инновационного развития предприятия оборонно-промышленного комплекса/ И. Е. Караваев// Экономический анализ: теория и практика. — 2012. — № 23(278). — С. 22-31.

УДК 336.77:330.131.7:005.8:330.341.1

Свириденко Анна Юрївна
аспірант кафедри банківської справи
ДВНЗ КНЕУ імені В. Гетьмана
головний економіст-аналітик АТ «Укресімбанк»,
e-mail: svyrydenko.anna@hotmail.com

ОСОБЛИВОСТІ ВИЗНАЧЕННЯ КРЕДИТНОГО РИЗИКУ БАНКУ ПРИ ФІНАНСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ

Анотація. Розглянуто специфічні ризики фінансування банком інновацій та основні фактори, що стримують банківське фінансування підприємств, які впроваджують інноваційні проекти, а також запропоновано дві наукові точки зору стосовно участі банків у процесі фінансування інновацій.

Поява нових кредитних продуктів, фінансові інновації, розвиток сфери електронних фінансів, зростаючі темпи науково-технічного прогресу породжують необхідність у нових підходах до визначення кредитного ризику та розробці нових методів його управління. У міру того як нові кредитні інструменти підвищують ефективність кредитних ринків, банківські кредити корпораціям будуть оцінюватися більш чітко, а ресурси фінансування корпоративних позик, ймовірно, розширяться.

Революція у сфері кредитних похідних інструментів (найновіших інструментів управління кредитним ризиком, що є позабалансовими угодами, які дозволяють одній стороні передати кредитний ризик відповідного активу іншій стороні без фактичного продажу активу) призвела до виникнення своїх унікальних наборів ризиків. На цих нових ринках кредитів кредитний ризик - це не просто ризик потенційного дефолту. Це ризик того, що зміняться кредитні премії, впливаючи на відносну ринкову цінність базових корпоративних облігацій, кредитів та інших похідних інструментів. По суті, «кредитний ризик» традиційної банківської сфери перетворюється в «ринковий ризик кредитного ризику» для певних ліквідних кредитів [2, с.289].

Сьогоднішні реалії полягають у тому, що всі суб'єкти економіки функціонують у сфері надшвидкого розвитку технологій та всепоглинаючих процесів глобалізації. Все більшої важливості у економіці набуває інтернет. Банки поступово переносять свою діяльність у всесвітню мережу та співпрацю з клієнтами через мобільні пристрої, що породжує як виникнення нових видів послуг, так і появу нових видів ризиків. Усі ці процеси ускладнюють поняття кредитного ризику та породжують необхідність у розробці нових підходів до його ідентифікації та оцінки.

Внутрішньофірмові інновації є потужним двигуном продуктивності факторів виробництва і довгострокового економічного зростання всюди в світі. Інновації в технологічно розвинених країнах, як правило, передбачають проведення науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт (НДДКР), а також винахідництво та подальше патентування нових продуктів і технологій. У країнах з менш розвинутою економікою інновації часто досягаються за допомогою імітації, коли фірми впроваджують вже наявні

продукти та процеси, адаптуючи їх до місцевих умов [3, с.50]. Суть таких інновацій, як правило, зводиться до того, щоб встигнути за розвитком технологій, а не розширити технологічні горизонти. Коли фірми впроваджують «чужі» продукти і процеси, це сприяє поширенню технологій по різних країнах і всередині них. Швидкість цього процесу в різних країнах неоднакова, чим власне і пояснюється різниця - аж до однієї четвертої - в рівнях національного доходу [4, с.2031].

Фактори, що стримують фінансування, можуть обмежувати масштаби застосування технологій, оскільки впровадження «чужих» винаходів (які, як правило, мають свою специфіку і припускають наявність секретного ноу-хау) у виробничу структуру фірми пов'язане з великими витратами. Тому фірмам потрібні достатні фінансові ресурси для належної адаптації «чужих» технологій, продуктів і виробничих процесів до своїх умов. При нестачі фінансування підприємства в країнах з ринком, що розвивається, можливо, не зможуть повною мірою використовувати легкий шлях і реалізовувати результати НДДКР, які були виконані на стороні. Такі фірми залишаються в пастці низькопродуктивних виробничих процесів, і якщо таке явище спостерігається на рівні країни, то воно може сприяти збереженню розходжень кривих зростання у світі [1].

Країни з перехідною економікою є цікавим об'єктом для дослідження взаємозв'язку між доступністю фінансування і внутрішньофірмовими інноваціями, оскільки їх фірми - як і на інших великих ринках, що розвиваються, таких, як Індія і Китай - продовжують стикатися із кредитними обмеженнями. При цьому показники роботи цих фірм в частині впровадження технологій також низькі.

Для значної частини країн з перехідною економікою все ще характерні фінансові системи з переважанням банків і наявністю лише вельми немістких публічних і приватних ринків акціонерного капіталу.

Загалом існують дві наукові точки зору стосовно участі банків у процесі фінансування інновацій.

Одна група теоретиків і практиків дотримується досить песимістичної точки зору, підкреслюючи невизначеність природи інновацій, особливо НДДКР. Це обумовлює меншу придатність банків як джерела фінансування з чотирьох причин. По-перше, активи, задіяні в інноваціях, часто нематеріальні, відображають специфіку фірм і пов'язані з людським капіталом. Тому їх важко застосувати де-небудь ще, в результаті чого банкам непросто використовувати їх як забезпечення. По-друге, для інноваційних фірм, як правило, характерна волатильність грошових потоків - по крайній мірі, на перших порах. Це не вписується в негнучкі графіки погашення більшості кредитів. По-третє, банкам може просто бракувати експертного потенціалу для оцінки технологій на початковому етапі. Це в свою чергу ускладнює процес оцінки рівня кредитного ризику проекту, оскільки в банку просто може не бути спеціалістів, здатних правильно визначити потребу у фінансуванні інноваційного проекту, адекватної оцінки бізнес-плану розробки та впровадження інноваційних технологій, оцінити рівень технологічних упущень, а також відсутня достатня інформація для прийняття зваженого рішення. І нарешті, банки можуть побоюватися того, що фінансування нових технологій призведе до знецінення забезпечення під уже видані кредити (які в більшості випадків були надані під старі технології). З усіх цих причин банки можуть бути не готові або не в змозі фінансувати інноваційні фірми.

Прихильники другої теорії дивляться на речі набагато більш оптимістично. На їхню думку, одна з ключових функцій банків полягає у встановленні з фірмами довгострокових взаємин, протягом яких у фахівців з кредитування формується більш глибоке розуміння позичальників. Таким чином, банки можуть мати у своєму розпорядженні всі можливості для фінансування інноваційних фірм, оскільки такі тривалі взаємини дозволяють їм краще розуміти їх бізнес-плани і задіяні технології.

Крім того, для внутрішньофірмових інновацій потрібні не тільки НДДКР. Вони передбачають також впровадження існуючих продуктів і процесів, які є новими для даної фірми, а не для всіх інших. Можна стверджувати, що такі імітаційні інновації пов'язані із

меншими ризиками і більш відповідають ступеню «апетиту до ризику», що демонструють більшість банків. Це особливо характерно для тих банків, які раніше вже займалися фінансуванням конкретних технологій в партнерстві з іншими позичальниками. У цьому випадку банки можуть виступати в якості каналів поширення технологій в рамках всієї своєї клієнтської бази позичальників.

І нарешті, навіть не фінансуючи прямо або опосередковано інноваційні проекти, банки все ж можуть стимулювати внутрішньофірмові інновації. Коли банки надають кошти безпосередньо на поповнення оборотного капіталу або короткострокові позики, це може сприяти вивільненню внутрішніх ресурсів, які можуть направлятися фірмами на фінансування інновацій. Дані по цілому ряду розвинених країн дозволяють припустити, що фірми в цілому вважають за краще використовувати для фінансування інновацій власні, а не залучені в тій чи іншій формі кошти.

Більшість інноваційних технологій і продуктів об'єднує дві речі. По-перше, для їх розробки потрібно багато років, а вигода від них непередбачувана, в зв'язку з чим вони є ризиковими інвестиціями. По-друге, вони часто впроваджуються початківцями і новими підприємствами [5]. Ці характеристики означають, що банківське кредитування - і позикове фінансування в більш широкому сенсі - це аж ніяк не ідеальний інструмент фінансування НДДКР.

Отже, підсумовуючи все вищенаведене, на нашу думку, внутрішньофірмові інновації - і динаміка приватного сектора в ширшому сенсі - можуть бути викликом для банків та інших фінансових посередників, яким необхідно визначати, які підприємці заслуговують фінансування, а які ні. Чим швидше розвиваються технології, тим важче банкам відрізнити кредитоспроможних здобувачів кредитів від занадто ризикових підприємств.

Певною мірою це обумовлено тим, що бізнес-плани, що передбачають нові і неперевірені продукти або процеси, оцінити складніше. Крім того, можуть виникнути складності і з оцінкою забезпечення під нові технології. Тому, якщо банки мають намір продовжувати кредитування інноваційних фірм, їм буде потрібно постійно переглядати свої процедури відбору. Таким чином, самим банкам доведеться проявляти інноваційну активність з тим, щоб і далі стимулювати внутрішньофірмові інновації.

Література

1. Європейський банк реконструкції та розвитку [Електронний ресурс] // Звіт про інновації у перехідному процесі за 2014 рік. – Режим доступу : <http://2014.tr-ebrd.com/ru/category/funding-ru>. – Назва з екрана.
2. Круи М. Основы риск-менеджмента : пер. с англ. / М. Круи, Д. Галай, Р. Марк ; науч. ред. В. Б. Минасян. – М. : Издательство Юрайт, 2014. – 390 с.
3. Acemoğlu D., Aghion P. and Zilibotti F. (2006) *Distance to Frontier, Selection, and Economic Growth*, Journal of the European Economic Association, Vol. 4, pp. 37-74.
4. Comin D. and Hobijn B. (2010) *An Exploration of Technology Diffusion*, American Economic Review, Vol. 100, No. 5, pp. 2031-2059.
5. Schneider C. and Veugelers R. (2010) *On Young Highly Innovative Companies: Why They Matter and How (Not) to Policy Support Them*, Industrial and Corporate Change, Vol. 19, No. 4, pp. 969-1007.

УДК 330.322

Скрипченко Катерина Геннадіївна
ДВНЗ «Київський національний
Економічний університет ім.В.Гетьмана»
студентка фінансово-економічного факультету
e-mail: scripchenko.kate@vandex.ua

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ У ПРИЙНЯТТІ ІНВЕСТИЦІЙНИХ РІШЕНЬ